

درس دهم: مرجعیت و ولایت فقیه

نکات

۷۴۴- ائمه اطهار(ع) به عنوان حجت های خدا در روی زمین، این مسئولیت ها را برعهده گرفتند و در همین راستا: ۱- به ارشاد و هدایت مردم برخاستند ۲- برای برپایی حکومت الهی و اقامه ی قسط و عدل، جهاد و مبارزه کردند.

۷۴۵- از آنجا که دین اسلام همیشگی و برای همه ی دوران هاست، عقلاً **ضروری** است که این دو مسئولیت «ولایت و رهبری» و «مرجعیت دینی» در عصر غیبت ادامه یابد.

۷۴۶- ضرورت تداوم مسئولیت های امام در عصر غیبت:

الف)- اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد، مردم با وظایف خود آشنا نمی شوند و نمی توانند به آن وظایف عمل کنند.

ب)- اگر «ولایت ظاهری» ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند **مدیریت و پشتیبانی حکومتی** است، در جامعه به اجرا درآورد.

۷۴۷- راهکار پیامبر و امامان برای عصر غیبت-- «ائمه اطهار(ع) دانشمندانی را تربیت کردند که با رفتن به شهرهای دیگر، احکام و معارف دین اسلام را به مردم می آموختند.

۷۴۸- تفقه، به معنای تلاش برای کسب معرفت عمیق است.

۷۴۹- افرادی که به معرفت عمیق در دین می رسند و می توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات به دست آورند. «فقیه» نامیده می شوند .

۷۵۰-مسلمانان وظیفه دارند در زمان غیبت امامان یا عدم امکان دسترسی به ایشان، به این فقیهان مراجعه کنند.

۷۵۱-مسلمانان در غیبت امام، نه تنها در احکام و مسائل فردی، بلکه در مسائل اجتماعی هم، باید « فقیه » مراجعه کنند.

۷۵۲-مراجعه مسلمانان در زمان غیبت به فقها، جز با نفی حاکمان طاغوت و تشکیل «حکومت اسلامی» به رهبری فقیه میسر نیست.

۷۵۳-تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص است. چنین فقیهی را نیز مرجع تقلید می نامند.

۷۵۴-از میان فقیهان کسی که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده دار حکومت می شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا درمی آورد. «ولی فقیه» می گویند.

۷۵۵-در عصر غیبت:

« مرجعیت دینی» در شکل «مرجعیت فقیه» ادامه می یابد.

«ولایت ظاهری» به صورت « ولایت فقیه » استمرار پیدا می کند .

۷۵۶-شرایط مرجع تقلید:

۱- باتقوا باشد. ۲- عادل باشد. ۳- زما شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد. ۴- اعلم باشد؛ یعنی از میان فقها از همه عالم تر باشد.

۷۵۷- راههای شناخت مرجع تقلید:

۱- از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتواند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، پرسیم.

۲- یکی از فقیهان، در میان اهل علم آنچنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، واجد شرایط است.

۷۵۸-شرایط ولی فقیه:

۱- باتقوا باشد. ۲- عادل باشد. ۳- زما شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورد. ۴- مدیر و مدبر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند. ۵- شجاعت و قدرت روحی داشته باشد و بدون ترس و واهمه، در برابر زیاده خواهی دشمنان بایستد. در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.

۷۵۹-ولی فقیه هم باید مشروعیت و هم مقبولیت داشته باشد.

۷۶۰-ولی فقیه، بیان کننده ی قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی نمی تواند، مانند انتخاب مرجع تقلید باشد؛ یعنی

نمی شود که هر کس به طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کند؛ زیرا اداره ی جامعه تنها با **یک** مجموعه **قوانین و یک** رهبری امکان پذیر است.

۷۶۱- در غیر این صورت، هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می آید و این، یک امر روشن و بدیهی در تمام نظام های سیاسی دنیاست.

۷۶۲- مردم در انتخاب ولیّ فقیه:

الف)- باید به صورت دسته جمعی اقدام کنند و فقیهی را که شرایط رهبری دارد، با آگاهی و شناخت بپذیرند، به وی اعتماد و اطمینان کنند و رهبری جامعه را به وی بسپارند. (شیوه مستقیم- ولایت امام خمینی (ره))

ب)- بنا به قانون اساسی مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می کنند و آن خبرگان نیز از میان فقها آن کسی را که برای رهبری شایسته تر تشخیص دهند، به جامعه اعلام می کنند. (غیر مستقیم- آیت الله خامنه ای)

۷۶۳- وظایف رهبر (ولیّ فقیه): ۱- تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه- حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان ۳- تصمیم گیری بر اساس مشورت- ساده زیستی

۷۶۴- مسئولیت هایی مردم نسبت به رهبر:

۱- وحدت و همبستگی اجتماعی ۲- استقامت و پایداری در برابر مشکلات

۳- افزایش آگاهی های سیاسی و اجتماعی ۴- مشارکت در نظارت همگانی

۵- اولویت دادن به اهداف اجتماعی

۷۶۵- کارگزاران، همان مدیران و مسئولان جامعه اند که امروزه امور سه قوه مقننه، مجریه و قضائیه را برعهده دارند.

۷۶۶- «امیرالمؤمنین علی» در «عهدنامه مالک اشتر» حکیمانانه و عالمانه مسئولیت کارگزاران را بیان کرده است:

۱- دل خویش را نسبت به مردم، مهربان کن و با همه، دوست و مهربان باش

۲- در به دست آوردن رضایت عموم مردم سعی و تلاش کن نه در جلب رضایت خواص

۳- کسانی را که از دیگران عیب جوئی می کنند، از خود دور کن

۴- عده ای افراد مورد اطمینان را انتخاب کن تا درباره وضع طبقات محروم تحقیق کنند و به تو گزارش دهند.

۵- اگر با دشمن پیمان بستنی از پیمان شکنی دشمن غافل نباش

سوالات چند گزینه ای:

۷۶۷- ولی فقیه چگونه برگزیده میشود؟

(الف) با مشروعیت الهی

(ب) با مقبولیت عامه

(ج) با انتصاب خاص از طرف امام عصر (عج)

(د) با مشروعیت الهی و مقبولیت عامه

۷۶۸- میان انتخاب ولی فقیه و مرجع چه تفاوتی وجود دارد؟

(الف) انتخاب ولی فقیه یک وظیفه شخصی است اما مرجع بوسیله مجلس خبرگان انتخاب میشود.

(ب) انتخاب مرجع یک وظیفه شخصی است اما ولی فقیه بوسیله مجلس خبرگان انتخاب میشود.

(ج) انتخاب مرجع بوسیله مقبولیت عامه صورت میگیرد. اما انتخاب ولی فقیه بوسیله مشروعیت الهی صورت میگیرد.

(د) انتخاب مرجع و ولی فقیه از طریق نصب الهی صورت میپذیرد مردم فقط از آن دواطاعت میکنند. پس انتخابی در کار نیست.

۷۶۹- آیه زیر با کدام یک از قلمروهای پیامبر (ص) مطابقت دارد؟

« فَلَوْلَا نَفَرَمِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ »

(الف) دریافت و ابلاغ وحی (ب) مرجعیت علمی (ج) ولایت ظاهری (د) ولایت معنوی

۷۷۰- طبق تعالیم قرآن، باید گروهی وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق و عمیق دین کنند که اصطلاحاً به آن ها ..... می گویند.

(الف) مجلس خبرگان (ب) مرجع تقلید (ج) رهبر (د) ولی فقیه

۷۷۱- رجوع غیر متخصص به متخصص در مسایل شرعی را اصطلاحاً ..... می گویند؟

(الف) اجتهاد (ب) مرجع (ج) فقیه (د) تقلید

- راه شناخت فقیه واجد شرایط کدام است؟

(الف) خودانسان اهل خبره بوده فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد.

(ب) دو نفر عادل مورد اعتماد فقیه واجد شرایط را معرفی نمایند.

(ج) فقیهی چنان مشهور شود که انسان مطمئن شود، او واجد شرایط است.

(د) هر سه مورد از راههای شناخت فقیه واجد شرایط است.

۷۷۲- آیا فقیه می تواند همزمان هم مرجع تقلید باشد و هم ولی فقیه؟

الف) خیر ب) چنین جوازی در شرع وجود ندارد.

ج) بلی د) ولی فقیه در صورت رای مردم می تواند مرجع باشد.

۷۷۳- «خرید کالاهای ایرانی» از مصادیق کدام یک از وظایف مردم در مقابل رهبر جامعه اسلامی می باشد؟

الف) اولویت دادن به اهداف اجتماعی

ب) مشارکت در نظارت همگانی

ج) افزایش آگاهی های سیاسی و اجتماعی

د) استقامت و پایداری در برابر مشکلات

بخش آیات

۷۷۴- با توجه به آیه « فَلَوْلَا نَفَرَمِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ » (توبه/۱۲۲) به سوالات زیر پاسخ دهید؟

الف) به نظر شما چرا خداوند حتی در زمان پیامبر و با وجود حضور ایشان، عده ای را تشویق به فراگیری علم دین می کند؟

ب) آیا آموختن عمیق دین و بیان تعالیم آن، اختصاص به زمان پیامبر دارد؟ چرا؟

۷۷۵- پیام آیه ی «و ما كان المؤمنون لينفروا كافة فلولا نفر من كل فرقة منهم طائفة ليتفقهوا في الدين و لينذروا قومهم» را بنویسید؟

۷۷۶- پیامبر (ص) حال کسی را که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، چگونه می داند؟

۷۷۷- مقصود از حوادث الواقعة در حدیث « وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةِ حَدِيثِنَا » چیست؟

پاسخ درست را تشخیص دهید:

۷۷۸- رجوع غیرمتخصص به متخصص در مسایل شرعی را اصطلاحاً ..... می گویند؟

الف) اجتهاد ب) تقلید

۷۷۹- آیا انتخاب فقیه می تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد؟

الف) بلی می تواند، چون اداره جامعه با وجود آنان امکان پذیر است.

ب) خیر نمی تواند، چون ولی فقیه بیان کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است.

۷۸۰- فقیهی می تواند رهبری جامعه اسلامی را بر عهده بگیرد و کشور را اداره کند که،.....

الف) شرایط تعیین شده در دین را دارا باشد.
ب) هم مشروعیت و هم مقبولیت داشته باشد.
-درستی یا نادرستی گزاره های زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.
۷۸۱- مشهور بودن فقیه در میان اهل علم از راه های شناخت فقیه واجد شرایط می باشد.
۷۸۲- فقهی می تواند رهبری جامعه اسلامی را بر عهده بگیرد و کشور را اداره کند که، شرایط تعیین شده در دین را دارا باشد و هم مورد پذیرش مردم باشد.
۷۸۳- طبق تعالیم قرآن، باید گروهی وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق و عمیق دین کنند که اصطلاحاً به آن ها ولی فقیه می گویند.
۷۸۴- ولی فقیه که رهبری جامعه اسلامی را بر عهده دارد باید « با تدبیر و با کفایت» باشد، تا در مقابل تهدیدها بایستد.
۷۸۵- مرجعیت دینی در زمان غیبت در قالب ولایت فقیه استمرار می یابد.
۷۸۶- در زمان امامان نیز عده ای از دانشمندان برای بازگویی احکام دین به شهرهای دور دست می رفتند.
۷۸۷- فقیه کسی است که در احکام دین به تخصص دست یافته است.
۷۸۸- راویان حدیث باید رویدادهای زمان جدید را بشناسند.
۷۸۹- اگر «ولایت ظاهری» ادامه یابد و حکومت اسلامی تشکیل شود، می توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتوانه ی حکومتی است، در جامعه به اجرا درآورد.
۷۹۰- مسلمانان در غیبت امام، تنها در احکام و مسائل اجتماعی، باید به « فقیه» مراجعه کنند.
- جا های خالی را با کلمات مناسب پر کنید.
۷۹۱- طبق تعالیم قرآن، باید گروهی وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق و عمیق دین کنند که اصطلاحاً به آن ها..... می گویند.
۷۹۲- ولی فقیه که رهبری جامعه اسلامی را بر عهده دارد، باید دو شرط ..... و ..... داشته باشد.
۷۹۳- تقلید در احکام دین به معنای..... است.
۷۹۴- حکومت اسلامی در چهار چوب ..... استمرار پیدا می کند.
۷۹۵- مرجعیت دینی در شکل ..... ادامه می یابد.

۷۹۶- فقیه باید بتواند احکام..... و..... را نیز که در زمان پیامبر(ص) و امامان اتفاق نیفتاده به دست آورد.

۷۹۷- در دوره غیبت بنا به فرمان امام زمان(عج) و به نیابت از ایشان.... واجد شرایط دو مسئولیت «.....» و «رهبری و ولایت» را بر عهده دارد.

۷۹۸- ولی فقیه که رهبری جامعه اسلامی را بر عهده دارد باید با..... باشد تا بتواند نقشه های دشمنان دین را خنثی سازد.

۷۹۹- از وظایف رهبر جامعه اسلامی که از قرآن کریم، روایات به دست می آید،..... و..... می باشد.

۸۰۰- از مسئولیت های مردم نسبت به رهبر..... و..... می باشد.

۸۰۱- برای تصمیم گیری صحیح در برابر قدرت های ستمگر دنیا، اطلاع از..... و.....، ضروری است.

-سوال‌ات کوتاه پاسخ:

۸۰۲- مشروعیت ولی فقیه را تعریف کنید.

۸۰۳- فقیه‌ی می تواند رهبری جامعه اسلامی را بر عهده گیرد، که «مقبولیت» داشته باشد. یعنی چه؟

۸۰۴- دو ویژگی کسی که شایستگی رهبری جامعه اسلامی را دارد، را نام ببرید.

۸۰۵- دو مورد از شرایط مشترک مرجع تقلید و ولی فقیه را ذکر کنید؟

۸۰۶- مرجع تقلید به چه کسی گفته می شود؟

۸۰۷- به چه کسی «ولی فقیه» می گویند؟

۸۰۸- به چه کسی فقیه می گویند؟

۸۰۹- تفقه به چه معناست؟

۸۱۰- انتخاب ولی فقیه به چه شیوه هایی انجام می گیرد، فقط نام ببرید؟

۸۱۱- مرجعیت دینی به چه شکلی در عصر غیبت استمرار می یابد؟

۸۱۲- «۲مورد» از مسئولیت های مردم را نسبت به رهبر بیان کنید؟

۸۱۳- چرا امیر مؤمنان(ع) در عهد نامه مالک اشتر یادآور می شود، عده ای افراد مورد اطمینان را برای تحقیق و گزارش از وضع طبقات محروم انتخاب کند؟

-سوال‌ات پاسخ کامل:

۸۱۴- نقش فقهاء را در عصر غیبت و در زمان حضور ائمه اطهار(ع) با یکدیگر مقایسه کنید.

۸۱۵- قرآن و پیشوایان دینی چه راه حلی برای تداوم مرجعیت علمی و ولایت ظاهری در عصر غیبت نشان داده اند؟
۸۱۶- آیا در عصر غیبت، ولایت معنوی امام عصر (عج) بر عهده ی شخص دیگری قرار می گیرد؟ چرا؟
۸۱۷- در عصر غیبت، بنا به فرمان امام عصر (عج)، «مرجعیت علمی» و «ولایت ظاهری» مسلمانان به چه شکلی انجام می گیرد؟
۸۱۸- چرا ولی فقیه که رهبری جامعه اسلامی را بر عهده دارد باید «با تدبیر و با کفایت» باشد؟
۸۱۹- چرا ولی فقیه و رهبری جامعه اسلامی را باید «از شجاعت و قدرت روحی» برخوردار باشد؟
۸۲۰- تقلید برای چه کسانی لازم است و شامل چه زمینه هایی میشود؟
۸۲۱- دو عاملی که در انتخاب مرجع تقلید نقش اساسی دارد، کدامند؟
۸۲۲- راه های شناخت فقیه واجد شرایط را بنویسید
۸۲۳- انتخاب ولی فقیه در کشور ما به دو روش انجام می گیرد، آن دو را نام برده و به طور کامل شرح دهید.
۸۲۴- انتخاب ولی فقیه به چه شیوه هایی انجام می گیرد؟ توضیح دهید.
۸۲۵- ائمه ی اطهار (ع) در عصر خود چگونه به مسائل مردم پاسخ می دادند؟
۸۲۶- چرا مرجع تقلید باید «عادل» و «زمانشناس» باشد؟
۸۲۷- میان انتخاب «ولی فقیه» و «مرجع تقلید» چه تفاوتی وجود دارد؟
۸۲۸- چرا افراد نمی توانند به طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کنند؟
۸۲۹- بنا بر فرمان امام زمان (عج) در دوره غیبت، نیابت ایشان به چه کسی می رسد و مسئولیت های او چیست؟
۸۳۰- چرا «تدبیر و کفایت» و «شجاعت و قدرت روحی» از شرایط رهبر جامعه اسلامی است؟
۸۳۱- با توجه به احادیث، شرایط مرجع و فقیهی که شایسته پیروی است را بنویسید.